

obhospodařování lesa dle zásad Pro Silva a FSC

Přírodě blízké obhospodařování lesa je vyšší stupeň trvale udržitelného hospodaření. Moderní evropské lesnictví sleduje tento strategický cíl: víceúčelovost a biodiverzitu lesa s cílem zaručení trvalosti existence lesa s přirozenou věkovou a druhovou skladbou, strukturou a texturou k všestrannému prospěchu společnosti při zachování jeho ekonomických, ekologických, genetických, sociálních a environmentálních funkcí.

STRATEGIE

Po exploataci lesních porostů v historické době vlivem zemědělské kolonizace, vlivem výroby dřevěného uhlí, stavebního a palivového dříví přišla v posledních dvě stě letech doba cílevědomého obhospodařování lesa s trvale udržitelným pasečným hospodářstvím a s teorií trvalého výnosu z lesa motivovaného výhradně ekonomicky. Na sklonku 19. století někteří lesníci poznali zhoubnost teorie výnosu a pěstování monokultur a poukazovali na pozitivní aspekty pěstování smíšených lesů. V první polovině 20. století jsou známy pokusy o změnu hospodaření v lesích, ale v širším měřítku se neprosadily. Lesní hospodářství nekompromisně trvalo na svázání lesa do věkových tříd, jako by nešlo o složitý živý ekosystém, ale o „kuřičné pole“.

— Až od 70. let došlo v západní Evropě k myšlenkovému posunu. U nás v ČSSR došlo k posunu také, ale ve smyslu exploatačního, monokulturního obhospodařování lesa s chovem rohaté a parohaté zvěře v lesích a s katastrofální zátěží přírody vlivem průmyslových emisí. To se neblaze projevilo v následujících letech v odumírání lesa a ve fyzické nestabilitě jehličnatých monokultur, degradaci a acidifikaci půd a nárůstu hnilob. Uvážíme-li, jakými politickými, ekonomickými a pěstebními směry v obhospodařování lesů prošly dnešní mytné porosty za posledních 100 let své existence – tmavá seč, holoseče, zákaz holosečí, podrostní hospodářství, velkoplošné holoseče, probírkové způsoby, emise, škody zvěří, vláhové deficity a následně biotické a abiotické kalamity –, nemůžeme se divit, že většina současných lesů a lesní půdy je taková, jaká je – nestabilní, degradovaná a vzdálená přirozeným lesním ekosystémům.

— Rok 1989 přinesl politickou změnu v ČR, ale i v evropském lesnictví. V té době vzniklo hnutí Pro Silva Europa, jehož česká odnož pod jménem Pro Silva Bohemica poté vznikla i v ČR. Pro Silva definuje lesní hospodářství jako strategii optimalizace trvalého lesa, ochrany jeho všestranné diverzity a jeho obhospodařování tak, aby lesy mohly v plném rozsahu plnit funkce, které na ně společnost klade. **Klíčem k tomu je maximální možné využití tvůrčích sil přírody a s tím spojená minimalizace nákladů jako nutnost pro udržení konkurenceschopnosti lesního hospodářství.** Zásady nového systému hospodaření v lesích se opírají o tyto atributy:

□ zavedení trvale udržitelného hospodaření lesa přírodě blízkými způsoby ve smyslu hnutí Pro Silva při důsledném zohlednění všech jeho funkcí,

□ opuštění pojmu „normální les“ a zavedení nového způsobu hospodářské úpravy lesa kontrolními metodami lépe odpovídajícími nové strategii hospodaření, a to aspoň na části porostní plochy lesních majetků.

Změna modelu středoevropského lesního hospodářství – přechod k modelu lesa přírodě blízkého – vytváří předpoklady pro plné uplatnění ekologického, ekonomického a sociálního obhospodařování lesa i pod hrozbou globálních změn klimatu. Cílem je omezení biotických škůdců, různých kalamit a kvantitativní a kvalitativní zvýšení produkce lesa. Hlavními úkoly ekologické obnovy našich lesů jsou:

- využívání přírodních procesů – tzv. biologické automatizace, snižování energetických vkladů, kvantitativní a kvalitativní zvyšování produkce dřeva a ostatních lesních produktů,
- ekologické metody meliorace lesních půd, hospodaření s vláhou, využívání přípravných dřevin, zvyšování úživnosti lesního prostředí pro zocení, zvyšování biodiverzity lesa přirozenou druhovou skladbou, různověkostí, strukturou a texturou lesa, využíváním sukcesních stadií, doupných stromů, mrtvého dřeva, diferencovaného hospodaření v některých biotopech (lesní rašeliniště, prameniště, mokřady, suchá a suťová stanoviště, pařeziny apod.), a tím zajištění větší adaptability ke změnám klimatu.

Aktuálním úkolem je přestavba lesa do stavu, který bude lépe odpovídat víceúčelovým požadavkům kladeným na les v evropském regionu. Nezbytnou podmínkou pro zavedení nové strategie obhospodařování lesa je změna v přístupech lesnického školství, HÚL a lesnické veřejnosti.

— Stanovené strategické cíle přírodě blízkého hospodaření – les „trvale plně tvořivý“ – Dauerwald – pravděpodobně nelze plně uskutečnit, jestliže používaná plánovací metoda vychází z matematického modelu lesa věkových tříd. Přesto však lze, za určitých podmínek, zařídit a obhospodařovat les směřující ke strukturovanému lesu i v lese věkových tříd. **Přitom se neusiluje o dosažení klasického výběrného lesa.** Nový přístup vkládá odpovědnost za vývoj lesa a přírody tam, kde má být – do rukou lesního hospodáře, odborně angažovaného, se zájmem o problém a odpovědného za pracovní metody ekologické obnovy lesního hospodářství.

NÁSTIN PĚSTEBNÍCH DOPORUČENÍ K OBHOSPODAŘOVÁNÍ LESA PŘÍRODĚ BLÍZKÝM ZPŮSOBEM

Jak vybrat soubor porostů pro obhospodařování přírodě blízkým způsobem?

— V prvé řadě lze doporučit lesníkovi, který se rozhodne zkusit obhospodařovat část jemu svěřeného lesního revíru přírodě blízkým způsobem, aby navštívil přirozený les v některé z přírodních rezervací nebo prales, nacházející se v podobných přírodních podmínkách, jako je jeho revír. Zde by měl odpozorovat chování stromů a všeho živého v jednotlivých vývojových stádiích a v struktuře a textuře lesa. Za druhé by se měl seznámit s dostupnou literaturou osvětlující ekologické pěstební postupy.

— Je zřejmé, že ze dne na den nezměníme plánování z lesa věkových tříd na nový způsob zařízení. Proto bychom měli začít hospodařit „ekologicky“ na malé ploše revíru. Vybíráme porosty nebo soubor porostů o velikosti od 20 do 50 ha, ve vyšších lesních vegetačních stupních i více, kde budeme zkoušet a současně se učit. Tyto soubory porostů či skupinu volných porostů lze zařídit provozní inventarizací v rámci LHP jako samostatný hospodářský soubor (vývojový typ lesa). Předně vybíráme genové základny a porosty s přírodnou druhovou skladbou, strukturou a texturou, nebo se jí blíží, která odpovídá danému stanovišti a strategickému cíli. Protože takovýchto porostů bude málo, můžeme využívat i monokulturní smrkové, příp. borové porosty, u kterých plánujeme druhovou přeměnu, a dále můžeme zařazovat porosty s účastí jedle a autochtonní porosty v 8. lvs.

— V lesních revírech, které jsou dlouhodobě obhospodařované podrostowním hospodářstvím s již existujícím podrostem, tak říkajíc „podrostowně rozpracované“, snáze můžeme přejít k obhospodařování lesa přírodě blízkým způsobem na celém revíru. Zde bude záležet na angažovanosti a umu výkonného lesního hospodáře, jak si poradí s těžebními požadavky s etátem vypočteným podle „normálního lesa“. Po přechodnou dobu, než se nám podaří plně přejít na obhospodařování lesa přírodě blízkým způsobem, což může trvat řádově několik desetiletí, neobejdeme se bez umístění části těžeb do mýtních porostů i holosečně. Holoseče by ale neměly být větší než 0,5 ha. Bude se jednat o porosty s nižším zakmeněním než 7, porosty rozvrácené dřívějšími kalamitami, rozpadající se porosty celoplošně poškozené ohryzem a loupáním zvěří, václavkou, zabuřenělé, porosty fenotypové kategorie D. Část vypočteného etátu můžeme naplnit zvýšenou předmýtní těžbou úrovnovými zásahy, obkácením cest a zahájením obnovy v mladších porostech po předešlém povolení orgánem státní správy lesů.

Cílem není vytvořit výběrný les, i když k němu může za jistých okolností dojít. Výhledově se sníží náklady na úklid klestu, zalesňování, ochranu a výchovu porostů a naopak zvýšením kvality dříví budou i vyšší výnosy. Částečné a dočasné zvýšení nákladů na těžební činnost vynahradí úspory v pěstební činnosti a těžba stromů s vyšším hodnotovým přírůstkem. Později zvýšením průměrné hmotnosti těžených stromů by měly klesat náklady na těžbu a soustředování dříví.

— Nelze zakrýt, že **základním předpokladem pro přestavbu porostů k přírodě blízkým ekosystémům je kontinuálně probíhající přirozená obnova odvislá od přírodě blízkých stavů býložravé zvěře**. Za přijatelný lze považovat takový stav zvěře, kdy počet poškozených jedinců na ploše v porovnání s kontrolní plochou není vyšší než 10 %. Toho lze dosáhnout změnou plánování lovu, který by měl vycházet z míry poškození všech cílových druhů dřevin zmlazení a výsadbe a ne z iluzorního sčítání zvěře a tzv. normovaných stavů. Kde se nepodaří docílit tohoto stavu mysliveckým obhospodařováním zvěře, nezbude nic jiného, než celou vybranou plochu oplotit stabilním plotem.

Jak připravit mladý porost k obhospodařování přírodě blízkým způsobem?

— Většinou půjde o výchovu prořezávkami v porostech vzniklých na holinách buď předčasným odcloněním přirozeného zmlazení, domýtnou sečí nebo umělou obnovou. V prvním případě bude ve smrkových a jedlových nárostech, kdy je do nich ještě „vidět shora“, nejvhodnější z pěstebního, pracovního i genetického důvodu provést indiferentní výběr schematickým zásahem – výřezem 2 m pruhů s ponecháním 2 m pruhů bez zásahu, případně s jejich příčným zředěním. V přirozeně vzniklých nárostech pod porostem, a to u všech druhů dřevin, prořezávky zatím neprovádíme a první pěstební zásahy omezíme pouze na výřez poškozených stromků po těžbě a odstranění zjevně netvárných jedinců. Výchovnou práci zde přenecháme na přírodě samé autoredukcí, kterou podpoří stín stromů z vrchní etáže.

— V uměle založených smrkových nebo modřínových mlazinách se provede rozvolnění stromků na 2 m spon s ponecháním případného smrkového či jiného zmlazení mezi stromky a s podporou všech životaschopných listnatých dřevin.

— V uměle založených jedlových mlazinách uvolníme ve 4–5 m sponu vybrané kvalitní jedličky, šetříme předrůstavé výchovné dřeviny (zvláště cenné jsou borovice, ale i klen, jeřáb, břiza apod.) a zbylé plochy si nevíšmáme. U vybraných jedliček sledujeme udržení hluboké koruny s menším ohledem na kvalitu dřeva.

— V listnatých, předčasně odkácených zmlazeních a uměle založených kulturách omezíme zásah na výřez obrostlíků a předrostků. Pro vypěstování kvalitního listnatého sortimentu, zvláště u uměle založených kultur, se neobejdeme bez umělého tvarování vybraných jedinců v cca 4m sponu vyvětvením. V mezernatých listnatých nárostech před zapojením je také vhodná doba k obohacení druhové skladby zaváděním stabilizačních a ekonomických dřevin, jako je modřín, třešeň, jilm, douglaska, ale i smrk.

— V monokulturách mladých smrčinách je možné a úspěšně upravit druhovou skladbu tak, že pro plánovanou účast melioračních dřevin – bk, lp, jv, kl, omezeně i jd – vytyčíme na vhodných místech skupinky o velikosti do 5 arů o celkové ploše odpovídající požadovanému zastoupení MZD. Zde seřízneme smrčky na jeden až dva zelené přesleny a do jejich biologické ochrany přisadíme MZD. Tímto zpožděným zalesněním položíme základ alespoň k částečně různorodému a různověkému lesu a k vytvoření vnitřních porostních plášťů na obvodu každé takové skupinky pro zvýšení odolnosti porostu proti větru.

Jak připravit probírkový porost k obhospodařování přírodě blízkým způsobem?

— V mladých listnatých nebo smíšených porostech s jehličnany postupujeme zpočátku silným negativním výběrem. Výchovou usilujeme o vytvoření porostního pláště a životaschopného podružného porostu pěstebními zásahy, tzn. s omezením až vyloučením podúrovňového zásahu. Většinou půjde o listnaté porosty, které podružný porost přímo vyžadují. Nejen pro zvýšení jakosti dřeva hlavního porostu, ale i s ohledem na jeho budoucí obnovu nebo druhovou přeměnu.

— I ve stejnověkových mladých smrčinách můžeme již ve stádiu tyčkoviny pozorovat výraznou tloušťkovou a výškovou diferenciaci jednotlivých stromů. První a dal-

šími probírkami tuto diferenciaci budeme výchovou podporovat za současného šetření všech přimíšených dřevin. V první řadě to znamená **opuštění podúrovňové probírky**. Z podúrovně neodstraňujeme v podstatě žádné stromy, i když jsou odumřelé, pokud neohrožují ochranu lesa před škůdci. Ty odstraníme až při dalším plánovaném výchovném zásahu. Probírkou usilujeme o strukturalizaci porostu, aby se zvýšila odolnost porostu proti sněhu a námraze. Vybereme v přibližném 6m sponu nadúrovňové, úrovňové jednotlivé nebo dva až tři vedle sebe blízko rostoucí zdravé stromy, které vhodným způsobem označíme. Tyto stromy úrovňovým zásahem uvolníme odstraněním jednoho až dvou tisících stromů. Pro snazší orientaci při prvním a dalším zásahu a k produkci kvalitního dřeva je vhodné až nutné tyto stromy uměle vyvětvit do výše nejméně 8 m, lépe až do 12 m. Vyvětjujeme při výčetní tloušťce 10 až 15 cm. U smrku se bude jednat o cca 250–300 stromů na ha. Pokud v porostu rostou přirozeně vzniklé hustší hloučky (skupinky) několika stromů, uvolníme je po jejich obvodu, vnitřku hloučku si nevsímáme. Takovouto **kombinací strukturální a skupinové probírky** pokračujeme přibližně do 70 let věku porostu, kdy v porostu zůstane cca 300 úrovňových stromů s hlubokou korunou min. do poloviny délky kmene, s příznivým štíhlostním koeficientem – jako tzv. C1-stromy, a dalších cca 300 vrůstavých nebo podúrovňových, ale životaschopných stromů – jako tzv. C2-stromy. V té době bude porost rozvolněný se sníženým zakmeněním, s nižším těžištěm jednotlivých stromů a porostu jako celku, a tím odolnější proti větru.

— V borových tyčkovinách a tyčovínách postupujeme rovněž úrovňovým zásahem protežováním stromů s pyramidálními korunami a šetřením přimíšené břízy a dalších listnáčů. Ve 100 letech zde bude rozestup úrovňových stromů cca 8 m v celkovém počtu cca 150–200 ks/ha.

— V jedlových tyčkovinách usilujeme silným úrovňo-

vých zásahem u vybraných jedinců v cca 8 až 10m rozestupu o zachování velké koruny – hluboké minimálně do poloviny výšky kmene, raději hlouběji, s menším ohledem na kvalitu dřeva. Podúrovňových stromů mezi stromy cílovými si nevšímáme.

— Listnaté porosty vychováváme Schadelinovou probírkou tak, aby v 60–70 letech byl rozstup cílových stromů okolo 8–10 m a byly schopné reagovat na světlostní přírůst pozdějším zásahem. Stále udržujeme funkční podružný porost, který má nyní za úkol ochranu půdy před zabuřeněním, když výchovnou a ochrannou funkci již splnil. Některé stromy z podružného porostu můžeme využít k druhové přeměně porostu.

Kdy začít s výběrovou těžbou v dospívajících porostech?

— Přibližně ve věku porostu 70 let, kdy ve smrkovém porostu, vychovávaném strukturální a skupinovou probírkou, zůstalo celkem cca 600 stromů, těžíme přibližně v 5letém intervalu zralé C1-stromy s výstupňovaným hodnotovým přírůstem po předchozím odstranění nemocných, netvárných a poškozených, a to v přibližném množství odpovídajícím běžnému přírůstu za periodu, tzn. cca 20 stromů v objemu cca 50 m³.

Skupiny dvou až tří vedle sebe rostoucích stromů zatím netěžíme, necháváme je růst do doby, až dorostou do cílové tloušťky, a pak je těžíme současně. Některé zralé, vysoce kvalitní stromy s hlubokou korunou a příznivým štíhlostním koeficientem předržujeme k produkci cenných sortimentů. To vše přispívá ke zvýšení odolnosti porostu proti škodám větrem. Touto opakující se těžbou zralých stromů v cca pětiletých intervalech indukujeme přirozenou obnovu hlavní dřeviny smrku. **Přitom usilujeme o co nejdelší udržení porostu ve stavu odpovídajícímu stádiu „dorůstání“ v přirozených lesích a zamezení jeho přechodu do stádia „optima“.** Struktura porostu podobná stádiu „dorůstání“ nám i v případě kalamity dává naději, že nedojde k plošnému rozvrácení celého lesního ekosystému tak, jak to známe v současných porostech.

— V počátcích těžby zralých stromů je ještě možné vnášet chybějící meliorační a zpevňující dřeviny. Nejdříve usilujeme o zajištění odpovídajícího podílu jedle a buku na jim vhodná mikrostanoviště. Obě tyto dřeviny je možné sázet v hloučcích o několika jedincích do biologické ochrany smrkového zmlazení a nižším světelným požitkem je upřednostňovat před smrkem, který je bude chránit před zvěří a vytvářet příznivé mikroklima. Bude-li clona mateřského porostu po jistou delší dobu dostatečně silná, smrk bude pomalu chřádnout a ustupovat. Bez ohledu na vznikající přirozené zmlazení hlavní dřeviny smrku po ploše budeme v porostech

s plánovanou výběrovou sečí dále pokračovat zralostním výběrem **jen ve výši periodního běžného přírůstu** (přibližně). Takto prodloužíme dobu těžby a účast mateřských stromů na reprodukci a zároveň dobu stínění podrostu a tím jeho autoregulace (přirozené proředování a vyvětřování) nejméně o 50 let. Za tuto dobu část zmlazených nebo vysazených stromků doroste pod koruny hlavního porostu, který zatím zralostním výběrem značně prořídne. Za ideální je možno označit stav, kdy po skácení posledních stromů mateřského porostu zůstane na ploše cca 300 ks/ha C1-stromů a 300 ks/ha C2-stromů nové generace z bezprobírkového procesu, resp. za minimálních výchovných zásahů.

— Ve fragmentech jedlových porostů se snažíme o převod na výběrný les. V borových porostech usilujeme o světlostní přírůst a těžbu zralých stromů také provádíme až po dosažení cílové tloušťky výběrem tří až pěti ve skupince rostoucích zralých stromů. I tato těžba směřuje k indukci borového zmlazení a k vnášení dosud chybějících MZD. **Borovice je zvláště vhodná ochranná a výchovná dřevina pro jedli.**

— V dospívajících listnatých porostech rovněž usilujeme o světlostní přírůst cílových stromů. Po dosažení požadované tloušťky těžíme 2–3 zralé stromy vedle sebe, a po maloplošném odstranění podružného porostu indukujeme přirozenou obnovu. Tu brzy neuvolňujeme, ale necháme ji růst do korunové mezery s využitím autoredukce do doby, než zmlazené nebo vysazené stromky dorostou až pod koruny hlavního porostu.

Jak postupovat v porostech, které přechází do obnovní třídy a byly vychovávány podúrovňově?

— Předně je důležité: v tomto věku již nevybíráme tzv. cílové stromy, které bychom záměrně uvolňovali. Smrk je v tomto stáří ve stejnověkovém porostu rostoucím na holině již za kulminací výškového přírůstu, a proto není schopen výrazně prodloužit korunu. Přesto uvolněné stromy zvětšují svůj asimilační aparát alespoň do stran a projevují tloušťkový přírůst, někdy dokonce nemalý. To má za následek zvětšování hmoty stromů, hodnotového přírůstu a zlepšování jejich štíhlostního koeficientu. Máme-li v těchto porostech již dostatek stromů s požadovanou dimenzí, po předchozím odstranění nemocných a netvárných **zahájíme těžbu zralostním výběrem ve výši běžného periodního přírůstu.** Tím uvolníme sousední úrovňové stromy, které rovněž těžíme až po dosažení cílové tloušťky. Zvláště si všímáme dvojic až trojic přibližně stejně silných, vedle sebe rostoucích stromů (tzv. blíženců), které necháváme růst do doby, kdy dosáhly společně cílové tloušťky, a těžíme je najednou. Tyto stromy (blíženci) jsou zvláště důležité

pro zvýšení stability porostu jako celku. Vrůstavých a podúrovňových tenčích stromů si zatím nevšímáme a necháváme je dorůst do cílové tloušťky nebo je těžíme až na konec.

— V porostech, které nebyly vychovávány strukturální a skupinovou probírkou a ani úrovnovou probírkou, jsou naše těžební možnosti bez rizik abiotických i biotických škod značně omezeny. Tyto porosty, které přechází nebo dospěly do obnovní třídy, lze obnovovat buď standardními podrostními obnovními sečemi o malé ploše do 0,10 ha (kotlíky), clonnou sečí nebo náseky nepravidelných tvarů, ale často již s jistým rizikem následných škod větrem. Clonně provedené kotlíky a okrajové či pruhové seče využijeme pro podsadby jedle a buku a v jejich okrajích usilujeme o zmlazení dřevin mateřského porostu. Vyhýbáme se rozšiřování těchto sečí odkácením a nastupující obnovu nebo podsadbu uvolňujeme „zevnitř porostu“ těžbou zralých stromů.

— V dospělém porostu dosud vychovávaném standardním způsobem se často objeví přirozené smrkové zmlazení nestejněho věku a výškového vzrůstu v kuželích. To vítáme, ale snad v žádném případě nebudeme zmlazení „uvolňovat“. Jednorázové domýcení porostu s vyšší hektarovou zásobou nad nárůstem „při výši po kolena nebo do pasu“ většinou končí nevratným poškozením nárůstu, navíc s ekologickými a ekonomickými škodami. Pokračujeme těžbou zralých stromů nízké intenzity, a tím zachováváme horní etáž nad nárůstem co nejdéle, aby se uplatnila autoredukce zmlazení a přirozené vyvětňování. Obnovní doba v těchto porostech by neměla být kratší než 40 roků. Za ideální stav k domýcení mateřského porostu je možno označit stav, kdy počet životaschopných stromků různých výšek v nárůstu je takový, že zaručí existenci následujícího porostu v bezprobírkovém procesu, tj. přibližný počet 300 ks/ha – výhledových C1-stromů a 300 ks/ha jako stromy C2.

Jak založit různověký, smíšený les na úmyslné nebo kalamitní holině?

— V přírodě blíže obhospodařovaných lesích považujeme velkou holinu nad 0,5 ha za spíše výjimečný jev. Ale některé porosty jsme nuceni obnovit holosečně, a to nejlépe do výměry ne větší než 0,5 ha, a kalamity nám mohou přivodit holinu větších výměr i ve vybraném bloku porostů. Při obnově holin nesmíme zapomínat na genetické vlastnosti většiny hospodářských dřevin, totiž že to jsou dřeviny klimaxové. Vyžadují v mládí pomalý růst v ochraně mateřského nebo přípravného porostu. Zvláště je to zřejmé u jedle, buku, ale i smrk je klimaxová dřevina. Ostatní dřeviny, jako kl, jv, lp, jl, db, jsou dřevinami středního typu. K dřevinám pionýrským se

řadí i borovice (s výjimkou náhorní varianty) a modřín, jejichž vlastnosti jsou vítány při zdolávání holin.

— Cílem založení nového lesa na holině by mělo být založení různověkého a smíšeného lesa odpovídajícího danému stanovišti. Umělo sadbou založíme hloučky až skupiny modřínu a borovice, v ochraně podél stěny mateřského porostu můžeme zalesnit dřevinami středního typu nebo i bukem. Zbylou plochu ponecháme spontánnímu zalesnění anemochorními a zoochorními dřevinami většinou pionýrského typu. Přípravné porosty přiměřeně vychovávané a v okamžiku dosažení jejich biologické funkce očekáváme nálet cílových dřevin nebo je uměle doplníme sadbou, případně sítí (jv, kl, db). Dosud neobnovené části plochy osázíme podle stanoviště smrkem s některou meliorační dřevinou v řadách s olší, jeřábem. Účast MZD zajistíme v požadovaném zastoupení buď sadbou pod přípravné porosty, nebo dvojsadbou smrku s bukem, klenem nebo borovicí s břízou k případně pozdější podsadbě jedle. Je zřejmé, že tento postup si vyžádá souhlas orgánu státní správy lesů s odkladem zajištění kultur. Část přípravných dřevin sklízíme po dosažení zajímavé zpeněžitelnosti jejich sortimentů, tzn. po 50 i více letech.

ZÁVĚR

Výběrové hospodaření můžeme spatřovat již při toulavé seči praktikované od počátků využívání lesních produktů. Bohužel, tehdejší toulavou sečí se netěžilo jen to, co přirostlo, ale těžby se zvrhly do devastačních rozměrů. To samozřejmě přineslo pro lesy katastrofu. Trvalost lesa byla zajištěna výsadbou borových a smrkových monokultur. A tak je možno říci, že v té době došlo k renesanci lesnictví, k zachování lesa. Nevědělo se, jaké to přinese těžkosti v dalších generacích lesa. Dnes, na počátku 21. století, již nejde při využívání lesa jen o zajištění trvalé produkce dřeva, ale se stupněm poznání o plnění ostatních funkcí a jeho užitků. Praktická realizace přírodě blízkého obhospodařování lesa je zatím založena na dobrovolnosti a je možná jen tam, kde je pochopení, kde se chce a kde se to umí. Cesta ke smíšenému, různověkému a vertikálně i horizontálně členěnému lesu bude během na dlouhou trať. Vyžádá si úpravy některých současných právních předpisů, důslednou regulaci zvěře, vstřícnější přístup lesnické veřejnosti, výzkumu, lesnického školství atd.

— Přišel čas, kdy se nám ztratila cesta přírody, a tak bychom se s myšlenkou prof. Konšela měli vrátit v lesnictví zpět k přírodě a lesy obhospodařovat na biologickém základě.

Jan Metz, Chlum u Třeboně, 10. 2. 2007

**Jedinečnost okamžiku
(ze soutěže Pohledy do přírody),
foto Michal Badošek**